Gemensamt arbetsmaterial

Regional ekosystembaserad havsförvaltning - Stockholms skärgård

Aktörsforum 8

4 april 2023

Ekosystembaserad havsförvaltning
Stockholms Skärgård

- Nå miljömålen: Hav i balans, levande kust och skärgård
- Beslutsunderlag till beslutsfattare
- Kunskap och verktyg till aktörer
- Regional Ekosystembaserad havsförvaltning

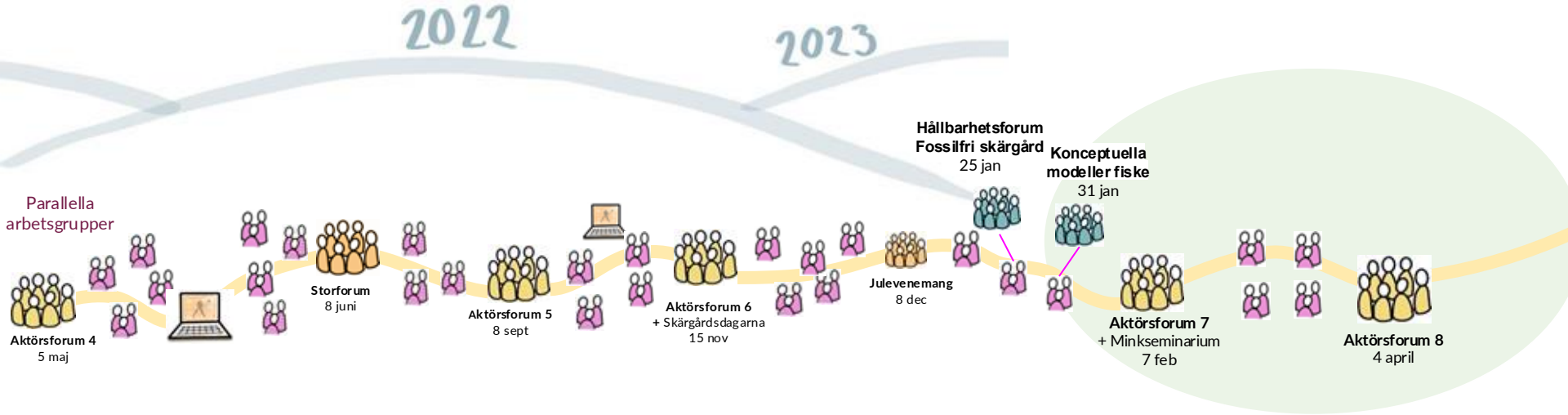

Regional Processgrupp
Sammankallande till arbetsgrupper
Styr/referensgrupp

Regionala och övergripande kopplingar

Arbetsgrupper

1. Fiske och Fiskeförvaltning

Sammankallande: [redacted]

2. Effektiva processer och rätt åtgärder

Sammankallande: [redacted]

3. Naturskydd

Sammankallande: [redacted]

4. Fritidsbåtar

Sammankallande: [redacted]

5. Fossilfri skärgårdstrafik

Sammankallande: [redacted]

(6. Ekosystemanalys av kustlekande strömming)

1. Fiske och Fiskeförvaltning

Arbetsgrupp: **1. Fiske och Fiskeförvaltning**

Reflektion och aktuella frågor

Utarbetande av en ekosystembaserad förvaltningsplan för fisk - beräknas färdig 2023…

Nästa steg & möten

…

Önskad samverkan och stöd från andra aktörer

…

Arbetsgrupp: 1. Fiske och Fiskeförvaltning

Gruppens sammansättning

Stockholms stad
Sportfiskarna
Östra Svealands fiskevattenägarförbund
Sveriges organiserade fiskeguider
Skärgårdsstiftelsen
Stockholms läns fiskareförbund
Initiativ Utö
Nämdö Green Archipelago
SLU-aqua
Stockholms universitet/Östersjöcentrum
Länsstyrelsen i Stockholms län (sammankallande)

Önskad utkomst av gruppens arbete

Ekosystembaserad fiskförvaltningsplan för Stockholms skärgård

Planen är att den ska vara klar 2023 och att vi arbetar med implementering inom ramen för Pilot Stockholms skärgård den återstående tiden

Aktörer vi skulle vilja involvera

Fler lokala aktörer i skärgården

Fler fiske- och jakträttsinnehavare

Regionen?

Ytterligare kommuner efter behov

Internationell fiskeriförvaltning (ICES/EU)

Åland/Åboland (INTERREG?)

Viktiga teman/frågor att arbeta vidare med

Samverkan med Havs- och vattenmyndigheten kring strömmingsuppdraget

Besked om finansiering för ytterligare strömmingsundersökningar i Himmerfjärden

Fortsatt samverkan med Havs- och vattenmyndigheten i den nationella beredningsgruppen - ost (ReFisk) & utsjöfrågor

Besked om finansiering för ytterligare strömmingsundersökningar i Himmerfjärden

Åtgärder (fysiska fiskevårdsåtgärder) både på land och i skärgården

Gråsäl & skarv - Länsstyrelsens förvaltningsplan för skarv

FISKEFÖRVALTNING
- ENGAGEMANG & FÖRANKRING

Lokalt och kommunalt.
Stort engagemang

Regionalt/nationellt
Fiskeforum 2023
Möte R.K

Nationellt/EU
Observatör
ICES-Möte
WG FAS

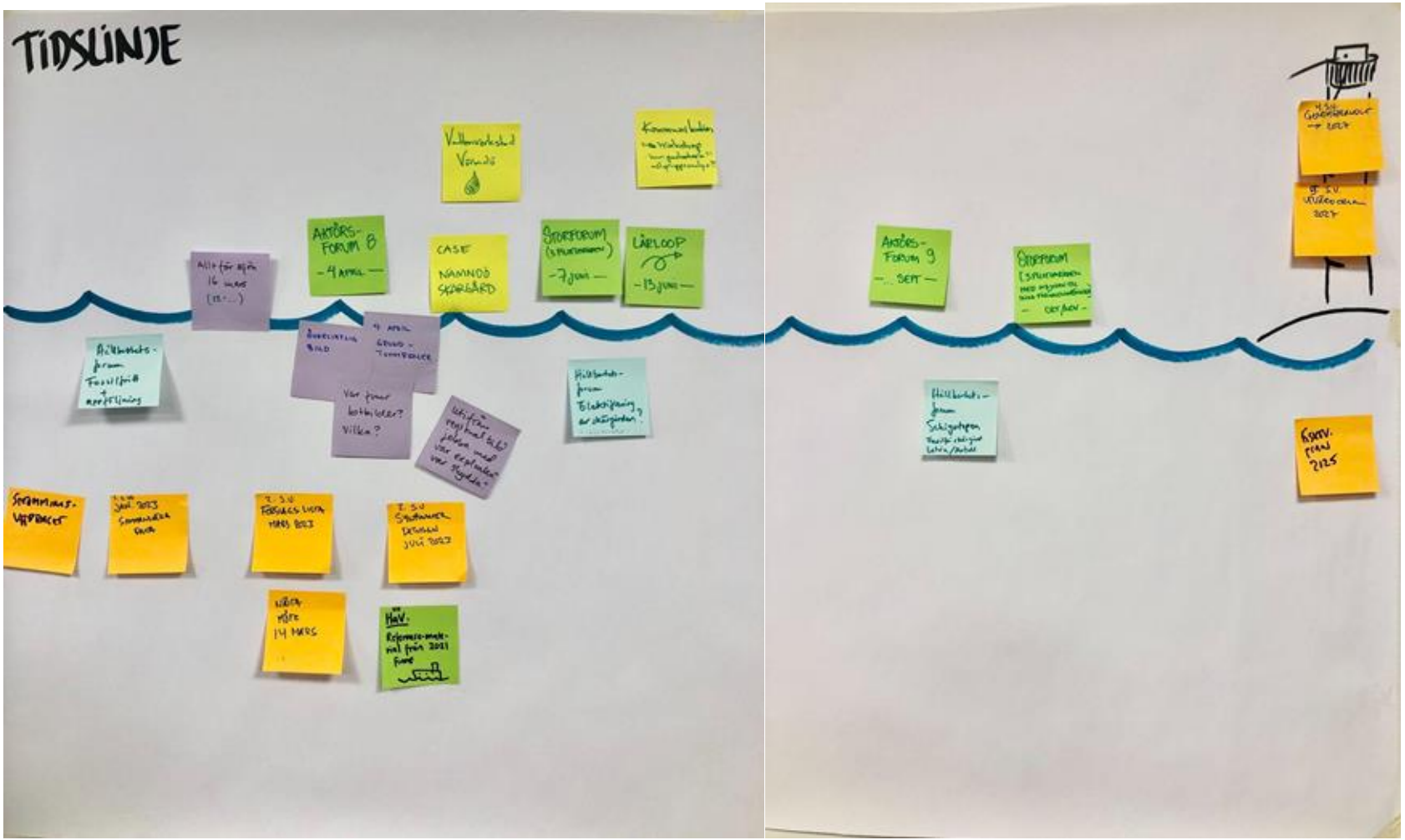
TIDSLINJE
AKTÖRS-FORUM 8
- 4 APRIL -
CASE
NAMNDS SKÖRGÅRD
STORFORUM
- 7 juni -
LÄRLOOP
- 13 juni -
AKTÖRS-FORUM 9
- SEPT -
STORFORUM
- OKTOBER -
Alla för Hjo 16 mars
Sommarens Hjo
Fastighets Hjo mars 2023
Hav. Referens-material från 2021 finns
Kortv. plan 2025

2. Effektiva processer och rätt åtgärder

Arbetsgrupp: 2. Effektiva processer och rätt åtgärder

Reflektion och aktuella frågor

- En önskan att konkretisera arbete. Hitta projekt där lokalt engagemang har lett till åtgärder - ta vara på goda exempel.
- Viktigt att lyfta värdet av den kommunöverskridande ansatsen till politiken och vilket värde det kan skapa.
- Koppling till biosfärsområdet är intressant för flera i gruppen.
- Gruppen har utvecklats från expertfokus till mer mot lokala engamenamng
- Biosfärområdet är en plattform för det vi nu diskuterar. Skapa något som liknande för utbildningsplats skärgården.
- Kristiansstads vattenrike har skapat en fantastiskt, de har mycket markägar projekt. Delvis kommunsfiansierat, anställd som kan nyttjas för att söka medel.

Nästa steg & möten

Planera inspirationsworkshop mot markägare? Kan fisk vara en samlande kraft för andra åtgärder
Bjuda in Niclas från 8+fjordar som kan berätta hur de gör mer lokalt åtgärdsarbete/
Möte med gruppen och östersjöcentrum?

Önskad samverkan och stöd från andra aktörer

2. Effektiva processer och rätt åtgärder

Anteckningar

[redacted]

- Våtmarksdag - visar att det finns ett stor intresse (allmänhet) och stor kunskap (experter) och det finns ett utrymme där i mellan.
- Behöver minska klyftor i ovan. Exempelvis genom uppföljning av vattenkvalitet - göra det spännande. Medborgarforskning kan var viktigt ingång till att engagera allmänheten.
- Biofärsområdet: räknat och inventerat blommor vilket har varit väldigt populärt.
- Koppla medborgarforskning mot miljöövervakning och stärka/ verifiera samband.
- Det finns ett extra stort behov nu när forskning och fakta oftare ifrågasätts.
- Det är viktigt att göra tydligt från början vad forskning ska användas till. Blir svårt om man inte har tänkt på det innan.
- Nätverk för att hitta best practice åtgärdsarbete. Medborgare kan vara med. Skapa ett intresse genom ett evenmang (Hemsesta sjöäng).
- Möjlighet att hitta ett projekt att dyka ner i, eller flera som kan samla alla aspekter.
- Det finns våtmarksprojket på gång i Nämdö; stiftelse “ gräver lite” just nu.
- Det finns möjlighet att utvärder processen samtidigt som man gör lokalt åtgärsprojekt.
- Inspirationsworkshop för markägare som vill göra åtgärder. Worsk shop att bjuda in.
- Det finns ett stort intresse för fiske. Kan var en möjlig ingång för flera typer av åtgärder.
- Du gör någonting och du får ett resultat. Exempelvis skolbäcken genom fritidsfiskarna.
- Satsa på organisationer som kan ta var på engagemang som man skapar genom olika initiativ. Viktigt att de initiativ som görs är genomtänkt i hela genomförandet och det räcker inte med material.
- Svealands vattenvårdsförbund tillsammans med Östersjöcentrum, kan vara en samlande punkt som kan bli mycket större. Kan bli en samlande punkt, en plats som kan samla alla, och åtgärder på rätt plats.
- Det finns en stor potential att förbättra samverkan - men det saknas en riktig nod. Där finns en stor möjlighet.
- Resurserna som är begräsningarna.

2. Effektiva processer och rätt åtgärder

Anteckningar

[redacted]

- **Budskap till politiker**

- Svealands vattenvårdsförbund tillsammans med Östersjöcentrum, kan vara en samlande punkt som kan bli mycket större. Kan bli en samlande punkt, en plats som kan samla alla, och åtgärder på rätt plats.
- Det finns en stor potential att förbättra samverkan - men det saknas en riktig nod. Där finns en stor möjlighet.
- Resurserna som är begränsningarna.

Arbetsgrupp: 2. Effektiva processer och rätt åtgärder

Gruppens sammansättning

Önskad utkomst av gruppens arbete

Inspirera och hitta finansiering till fler åtgärder genom att:

- Skapa interaktion mellan experter och lokalsamhället
- Genomföra ett antal åtgärder som kan inspirera och utgöra goda exempel
- Anordna en workshops för att engagera markägare
- Skapa ett kompetensnätverk där aktörer kan hämta stöd

Aktörer vi skulle vilja involvera

- Svealands kustvattenvårdsförbund
- Folkrörelser (sportfisket, scouterna….)
- Östersjöcentrum (redan delvis med)
- Skärgårdsstiftelsen (redan delvis med)

Viktiga teman/frågor att arbeta vidare med

- Identifiera “flaskhalsar” i processen att få till fler naturvårdsåtgärder
- Tydliggöra kopplingen mellan friska akvatiska ekosystem och ekonomisk tillväxt (blue growth)
- Dra lärdom av exempelvis arbetet i Kristianstad vattenrike och 8 fjordar
- Sprida god exemepel

Apropå goda exempel: Våtmarksdag vid den restaurerade Hemmesta sjöäng 2023-04-02

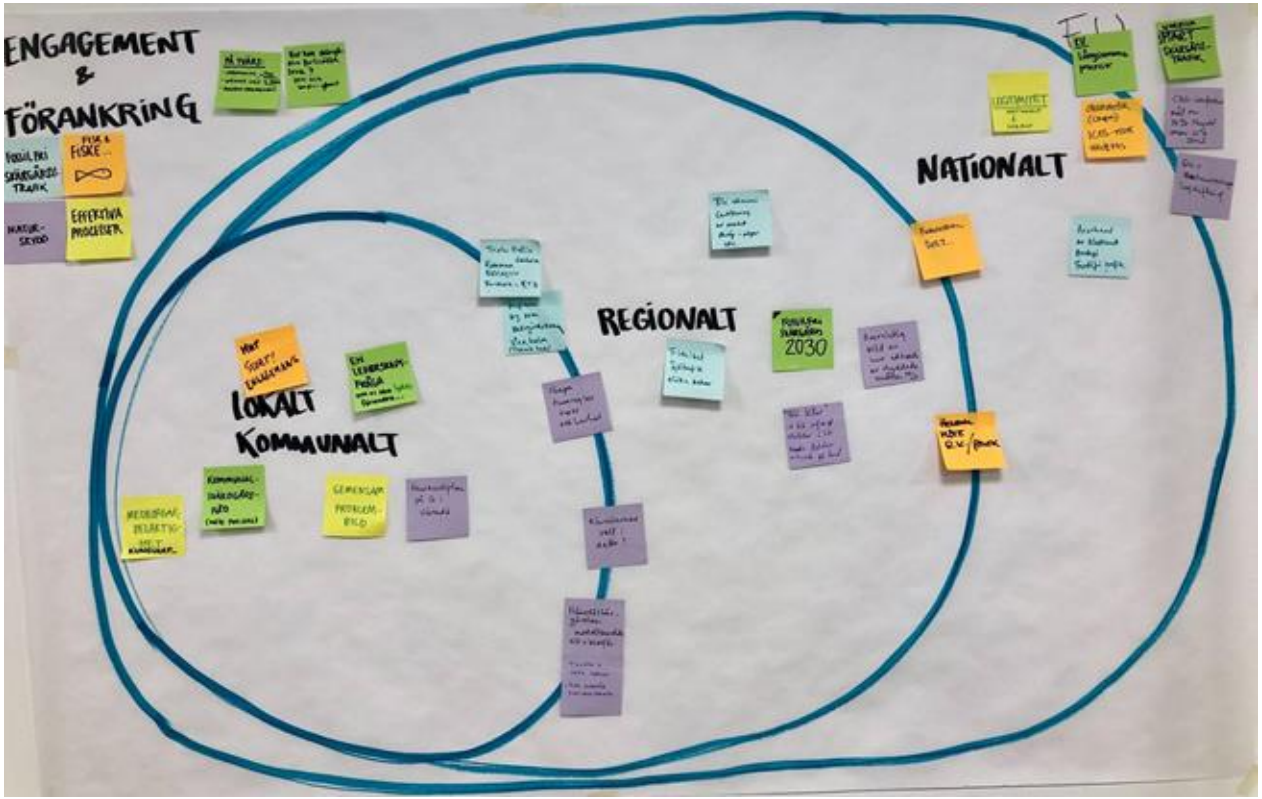

EFFEKTIVA PROCESSER
- ENGAGEMANG & FÖRANKRING

Lokalt och kommunalt.
Medborgardelaktighet
Kunskap
Gemensam problembild

Regionalt/nationellt
Fiskeforum 2023
Möte R.K. /politik (Henrik)

Nationellt/EU
Legitimitet: Nationellt->Lokalt

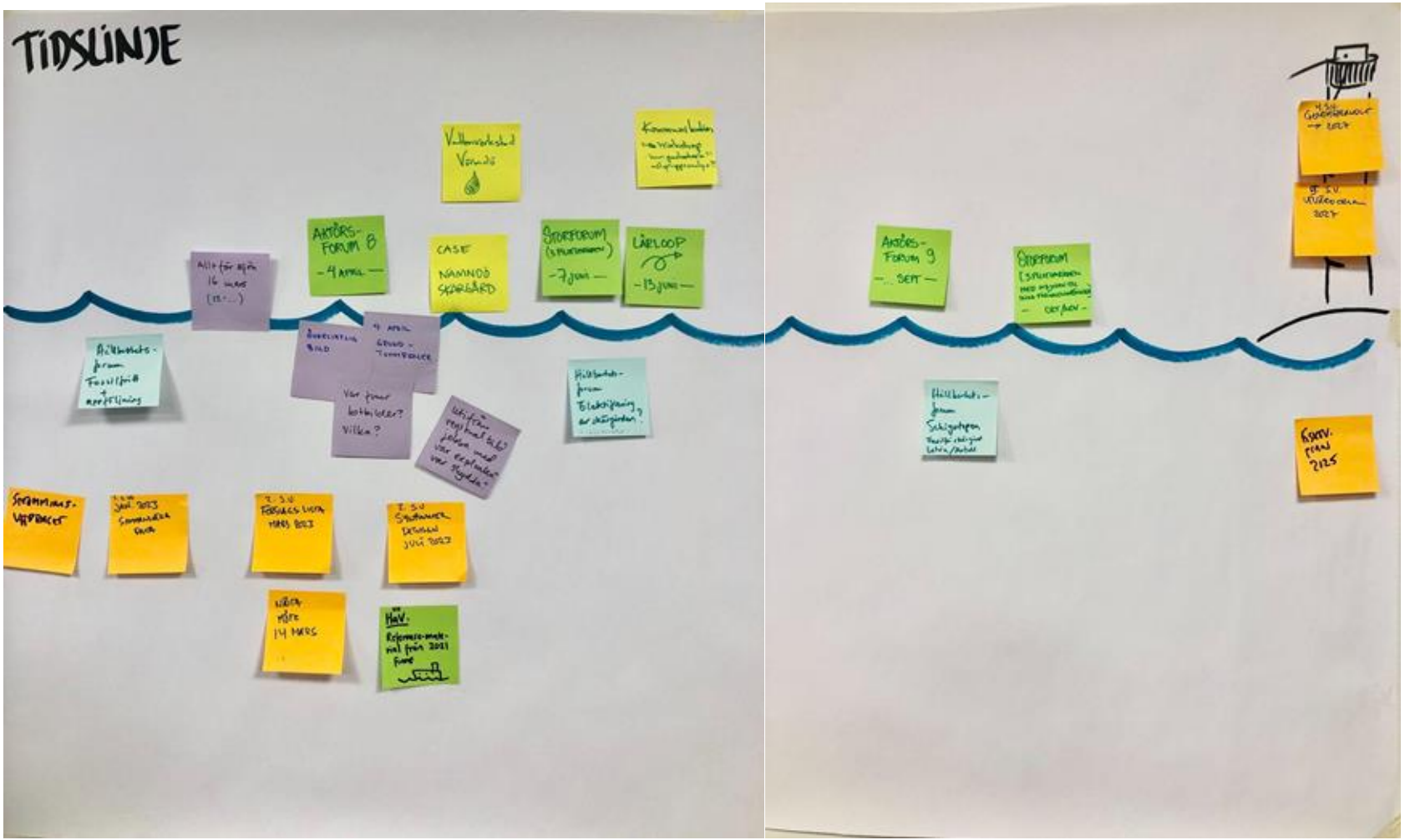
TIDSLINJE
AKTÖRS-FORUM 8
- 4 APRIL -
CASE
NAMNDS SKÖRGÅRD
STORFORUM
- 7 juni -
LÄRLOOP
- 13 juni -
AKTÖRS-FORUM 9
- SEPT -
STORFORUM
- OKTOBER -
Alla för Hjo 16 mars
Sommarens Hjo
Fastighets Hjo mars 2023
Hav. Referens-material från 2021 finns
Kortv. plan 2025

3. Naturskydd

Arbetsgrupp: 3. Naturskydd

Gruppens sammansättning

Skärgårdsstiftelsen, WWF, Länsstyrelsen, Havsmiljöinstitutet, Östersjöcentrum, Stockholms ornitologiska förening, Vaxholm och ibland Värmdö kommuner, SLU,

Önskad utkomst av gruppens arbete

Ekosystembaserad förvaltning - Långsiktigt

Lokal, regional, nationell förankring viktig

Behöver upp på den politiska dagordningen

Kunskapsluckor behöver fyllas

Långsiktiga resurser i form av pengar behöver säkras

Aktörer vi skulle vilja involvera

Fler kommunala medarbetare

Lokalsamhället i skärgården

Region Stockholm

Försvarsmakten

Sjöfartsverket

Naturskyddsföreningen

Viktiga teman/frågor att arbeta vidare med

Miljöövervakning, uppföljning av skyddade områden

Nätverk av skyddade områden, Vilka hål finns?

Nationalpark och biosfärområde i Nämdöskärgården

Grund till värdefull arena för samverkan

NATURSKYDD - ENGAGEMANG & FÖRANKRING

Lokalt och kommunalt.
Havskustplan på gång i Värmdö

Lokalt/regionalt
Skapa tumregler trots osäkerhet
Kärnöarnas (?) roll i detta
Nämdöskärgårdens modell område NP+ biosfär
(Tillsyn + information viktig.
Nod utanför nationalparken)

Regionalt
“Blå Killer” Blå infrastruktur
Ädellöv, nätverk på land.
Översiktlig bild av hur nätverk av skyddade områden ser ut

EU
CBD-
Mål om 30% skydd under 10%
Restaureringar
Lagstadgning

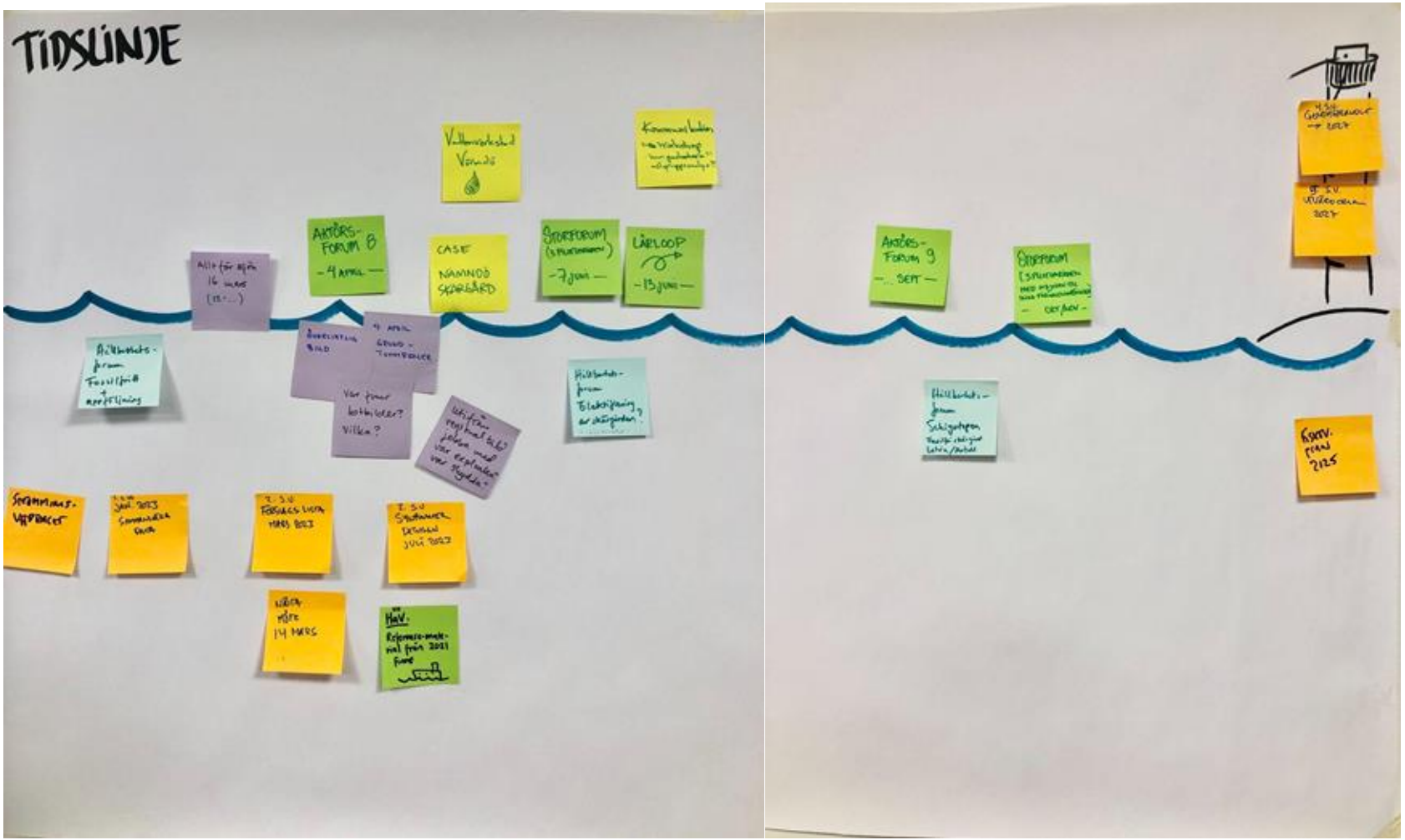
TIDSLINJE
AKTÖRS-FORUM 8
- 4 APRIL -
CASE
NAMNDS SKÖRGÅRD
STORFORUM
- 7 juni -
LÄRLOOP
- 13 juni -
AKTÖRS-FORUM 9
- SEPT -
STORFORUM
- OKTOBER -
Alla för Hjo 16 mars
Sommarens Hjo
Fastighets Hjo mars 2023
Hav. Referens-material från 2021 finns
Kortv. plan 2025

4. Fritidsbåtar

Arbetsgrupp: 4. Fritidsbåtar

Reflektion och aktuella frågor

…

Mål:
Få in känsliga områden i sjökort - i hydrografiska samt “Sjöfartsverkets sjökort”
Sprider information om hållbart båtliv bland båtfolket

“Privata sjökort”
Dialog med hydrografiska har skett :
Till sommaren kommer formell skyddade områden läggas till
Våra polygoner (skyddade vikar & ålgräsängar) behöver lite mer handpåläggning och förankring. Polygone skyddade vikar ligger inte kant i kant med strandlinjer. Under hösten kan Jesper förhoppningsvis finjustera

Eniro på sjön: Ny ägare: Ta kontakt under hösten

Sjöfartsverkets sjökort
Motion *Förbättrad miljöinformation i sjökort/båtsportskort* beslutas om 19 april (se Carls mejl)

Debattartikel som har skrivits av kommunikatören för Pilotprojekt: Kan vi ställa oss bakom?

Nästa steg & möten

Till 6 april granskar debattartikeln, deadline om vilka som ska skriva under 12 april

Maj: Diskussion om fortsatt arbete till våren 2026

Vår: Möte kring skyltar (Värmdö, Vaxholm. Skärgårdsstiftelse + SU (Ellen) - återkoppling till Carl. Målsättning

Hösten: Möte med hydrografiska & stora plotter tillverkare evtl Eniro på sjön

Diskussion med i storforum hur frågan kring sjöfartsverkets sjökort ska drivas vidare

Önskad samverkan och stöd från andra aktörer

[redacted]

Arbetsgrupp: 4. Fritidsbåtar

Gruppens sammansättning

Svenska Båtunionen

Värmdö & Vaxholm kommun

Skärgårdsstiftelsen

Stockholms universitet (Östersjöcentrum)

Havs- och vattenmyndigheten

Önskad utkomst av gruppens arbete

Minska negativ miljöpåverkan av båtliv

Det ska vara lätt att göra rätt

Ökad miljömedvetenhet bland båtägare

Aktörer vi skulle vilja involvera

Lokala båtklubbar

Hydrographica & plottertillverkare, Eniro för sjön

Sjöfartsverket

Nämnden för båtlivsutbildning

Kommunsamverkan, regionen?

Viktiga teman/frågor att arbeta vidare med

Miljöinformation i sjökorten

Informationsinsatser kring hållbart båtliv

Under våren diskussion kring arbetet framåt:

Exempelvis få in miljöaspekter i förarintygsutbildning, samarbeten med andra arbetsgrupper som fossilfri skärgård, naturskydd samt de andra pilotområdena

5. Fossilfri skärgårdstrafik

Arbetsgrupp: 5. Fossilfri Skärgårdstrafik

Resultat hittills:

Byggt kunskaper, nätverksbyggande (kopplingar och kontakter har skapats)

Hållbarhetsforum (Tessinska), Fossilfri skärgårdstrafik

Nyttjat samarbetet i projektet "Sluta tanka havet" - även inkluderat HaV och andra myndigheter plus näringslivet

Önskad utkomst av gruppens arbete

Samarbete på tvärs ger stora fördelar

Arbeta avgränsat ger resultat

Geografisk avgränsning en styrka

Visa på goda exempel

Aktörer vi skulle vilja involvera

Kunna använda aktörsforum som referensgrupp, kunskapförsörjning

Viktiga teman/frågor att arbeta vidare med

Hållbarhetsforum fokus energilösningar, drivmedel (September)

Förmodad fortsättning Sluta tanka havet

Kopplingar/samarbete med Regions for Climate

FOSSILFRI SKÄRGÅRDSTRAFIK
- ENGAGEMANG & FÖRANKRING

Lokalt/regionalt.
Triple Helix Vaxholm
Kommun
Näringsliv
Forskare - KTH

Profilera sig som skärgårdskommun
Vaxholm (Teknik hub)

Regionalt
Flexibel Sjötrafik olika behov
Blå ekonomi.
Certifiering av mark, skräp, alger etc.

Nationellt
Avsaknad av Nationell strategi. Fossilfri trafik

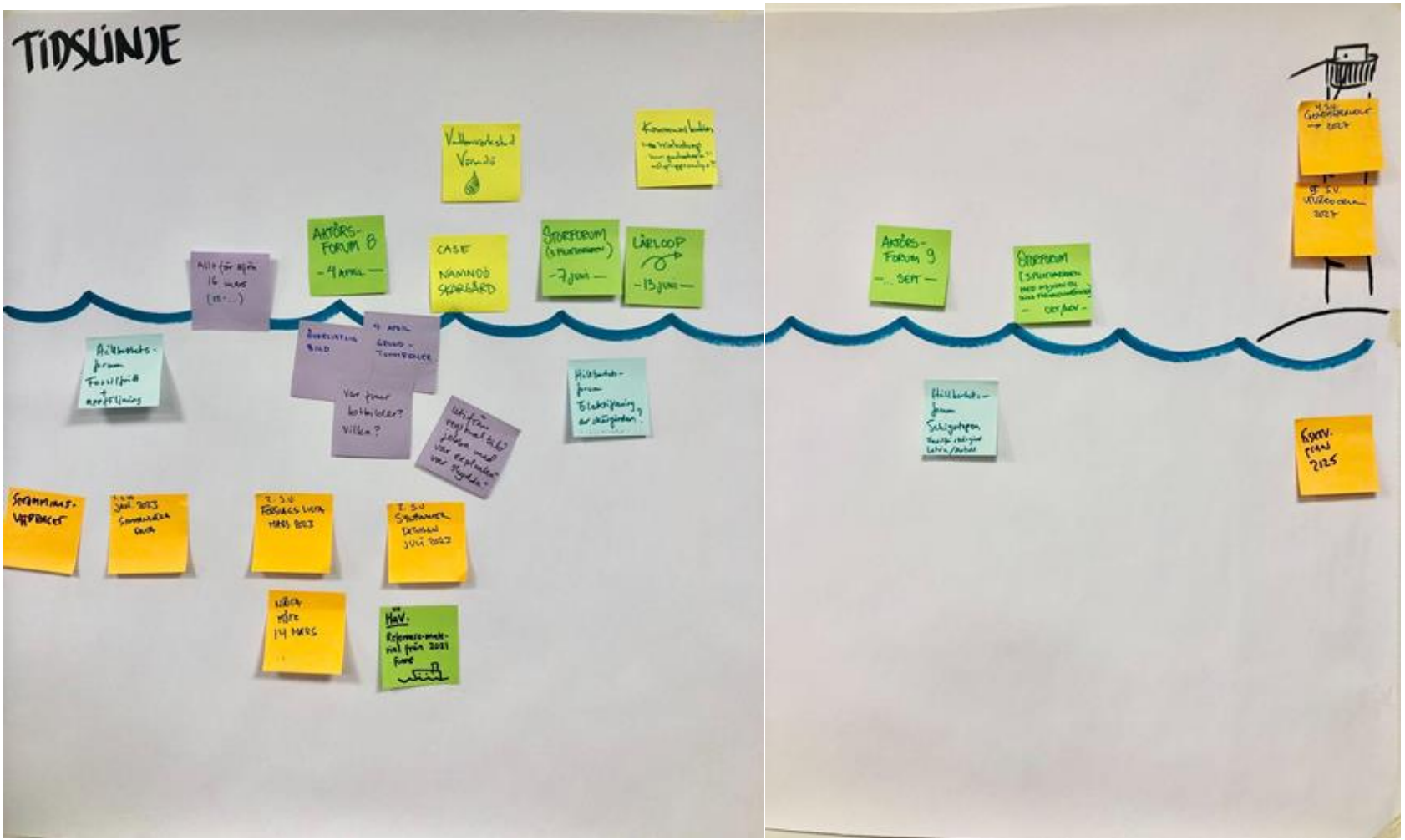
TIDSLINJE
AKTÖRS-FORUM 8
- 4 APRIL -
CASE
NAMNDS SKÖRGÅRD
STORFORUM
- 7 juni -
LÄRLOOP
- 13 juni -
AKTÖRS-FORUM 9
- SEPT -
STORFORUM
- OKTOBER -
Alla för Hjo 16 mars
Sommarens Hjo
Fastighets Hjo mars 2023
Hav. Referens-material från 2021 finns
Kortv. plan 2025

Reflektion

Reflektera tillsammans kring vad ni hört.

Skriv in era frågor på nästa sida i det gemensamma arbetsdokumentet.

Ni har ca 10 minuter.

Vad tar ni fasta på från samtalet?

Vilka frågor väcks?

Frågor att prata mer om

Kan spara pengar åt kommunerna genom att tjänstemännen kan få stöd i sitt ordinarie arbete genom arbetet i arbetsgrupperna

Som tjänsteperson ger denna medverkan mer än det tar.
Kostnads- och resultateffektiv möjlighet för kommunerna

Skriv frågan här …

Olika kommunal mognad och olika tradition i olika kommuner.
Bra möjlighet att samnyttja kompetenser i frågor som vattenvård (som inte har kommunala gränser). Kan återanvända lösningar och kompetens över kommunalgränser.

Projekt i en kommun hjälper oss att göra samma sak i en annan.

Bra att dela goda exempel, också med skärgårdssamordnare.

Vi behöver lyfta och få fram resultaten som ger energi.

Naturskyddsgruppen skulle kunna komma in i RUFS-arbetet - tidigare mest fokus på land och vi skulle kunna tillföra under-ytanperspektivet

Möjlighet att dela upp ansvar för att ta lead i olika frågor (kommunalt). Använda våra resurser klokt.

Önskan om kommunal samverkan gentemot rikspolitiken som påverkar det regionala fisket och miljön.

I fiskefrågan behöver vi på politisk nivå samverka: både på riks och EU-nivå.

Tankar om att göra "short list" på konkreta åtgärder.

Nästa steg och inbjudningar

Enkät, fylla i under april

Tvärforum Säl och Skarv
17 april digitalt

Storforum med Stockholms Skärgård, Södra Bottenhavet, 8+ Fjordar
7 juni digitalt.

Nästa Aktörsforum Stockholms Skärgård:
I september på Länsstyrelsen

Kontaktuppgifter till många av oss finns inne i
Aktörsforum online. https://sthlmsskargard.humhub.com/p/startsida
Skicka till gustaf.almqvist@lansstyrelsen.se om du behöver inloggningsuppgifter.

Pilot Stockholms skärgård

Regional ekosystembaserad havsförvaltning

Gustaf Almqvist
Enheten för landsbygdsutveckling

Havs och Vatten myndigheten

Länsstyrelsen Stockholm

Östersjön

- Ungt hav (ca 3000 år gammalt)
- Medeldjup 56 m (max 459 m)
- Få arter (endast ett par ”endemiska”)
- 90 miljoner människor i avrinningsområdet

- Stora klimatförändringar
- Övergödning (kväve och fosfor)
- Gifter (dioxin, PFAS)
- Främmande arter
- Fiske (storskaligt yrkesfiske)

Gradienter/stora skillnader i miljön

- Inner-/mellan-/ytterskärgård
- Nord/mellan/syd

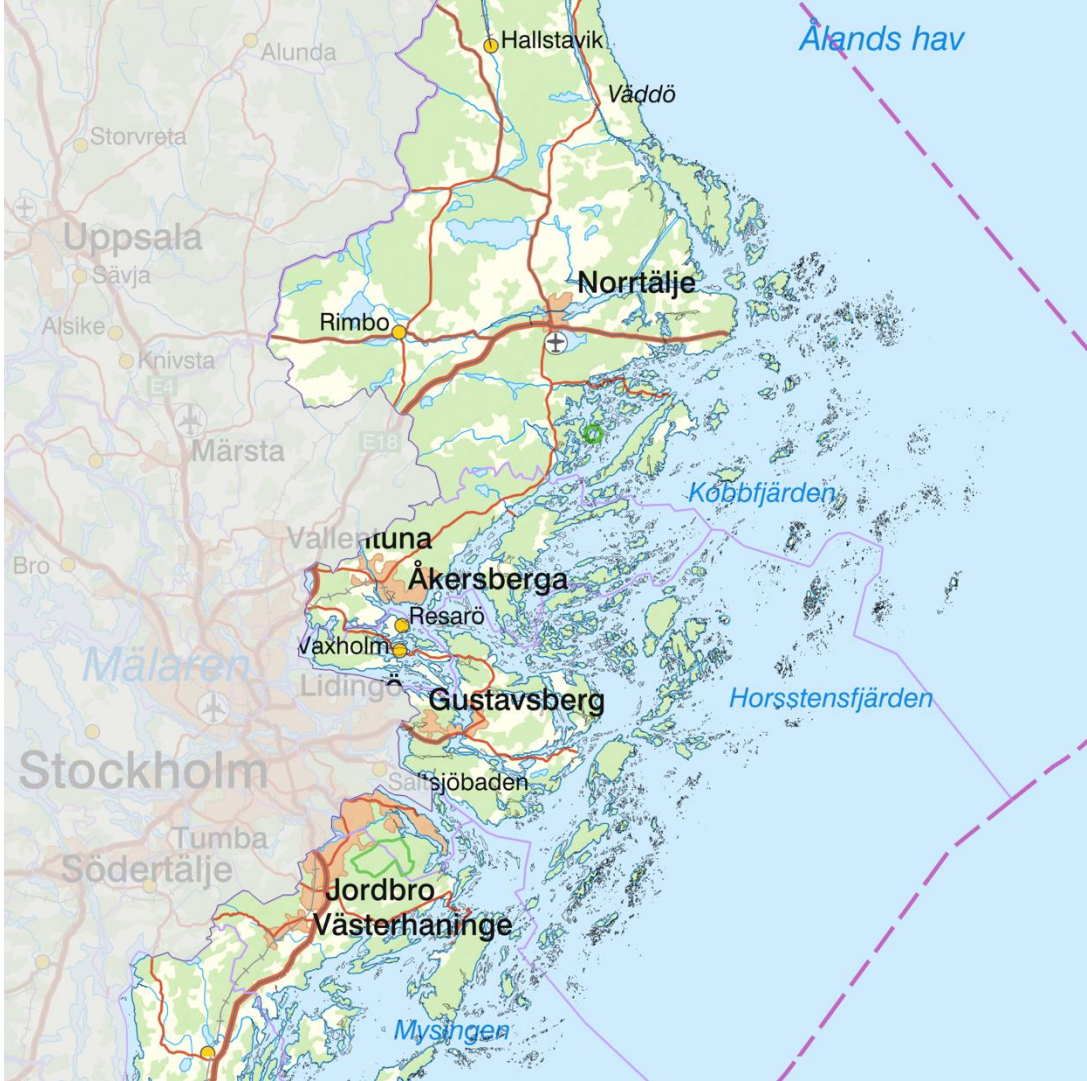

Regional ekosystembaserad havsförvaltning i Sverige

- Syftet med projektet är att utveckla en **regional** förvaltningsmodell för **ekosystembaserad havsförvaltning** genom genomförande av regionala/ lokala pilotstudier som är pådrivande i lokalt, regionalt och nationellt förändringsarbete för att våra **miljömål ska uppnås**.
- 2021-2023 (2023-2026)

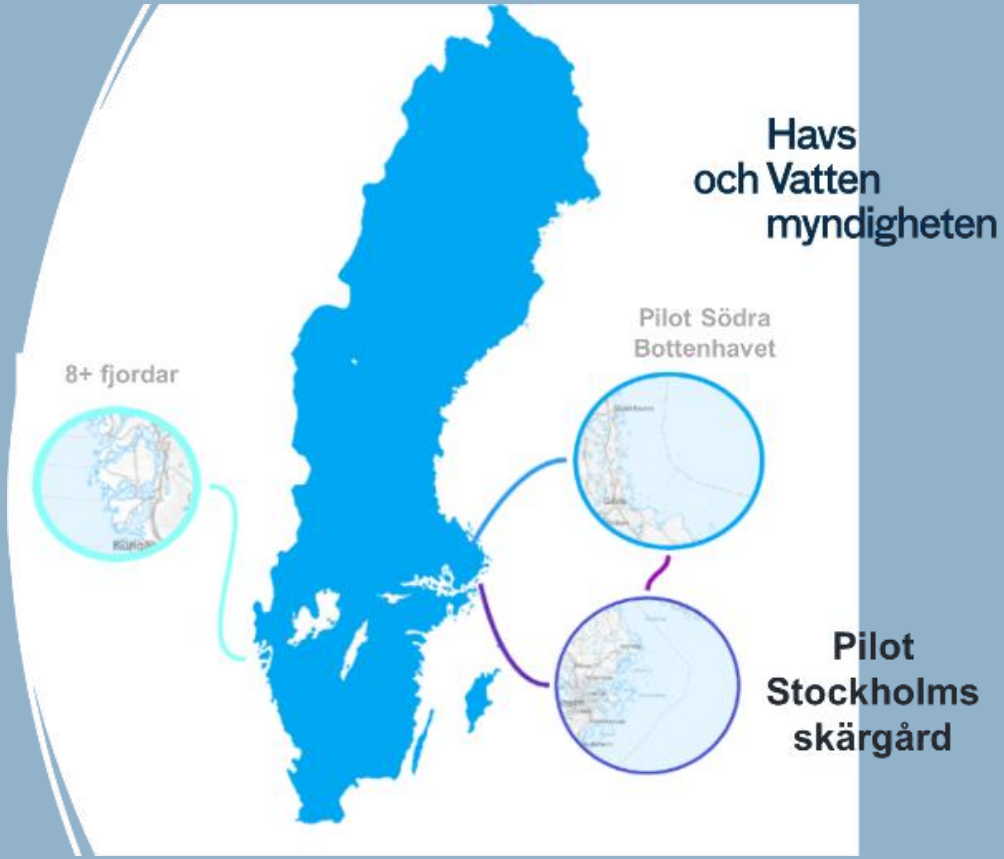

Länsstyrelsen
Stockholm

Länsstyrelsen Stockholm

Pilot Stockholms skärgård

En regional möjlighet

- Från lokal/regional till nationell förvaltning (exempel industrifiske)
  - förbättra länets havsmiljö
  - en bredare arena/plattform, tydligare förankring
  - **ett ekosystembaserat arbetssätt.**

Ekosystembaserad havsförvaltning?

- Ta del av och beakta lokala perspektiv och lokal kunskap
- **<u>Utgå från ekosystemets gränser</u>**
- Innefatta hållbarhetsdimensionerna: <u>ekologiska</u>, ekonomiska och sociala
- Beslut vilar på vetenskaplig kunskap: Om data saknas ska försiktighetsprincipen användas

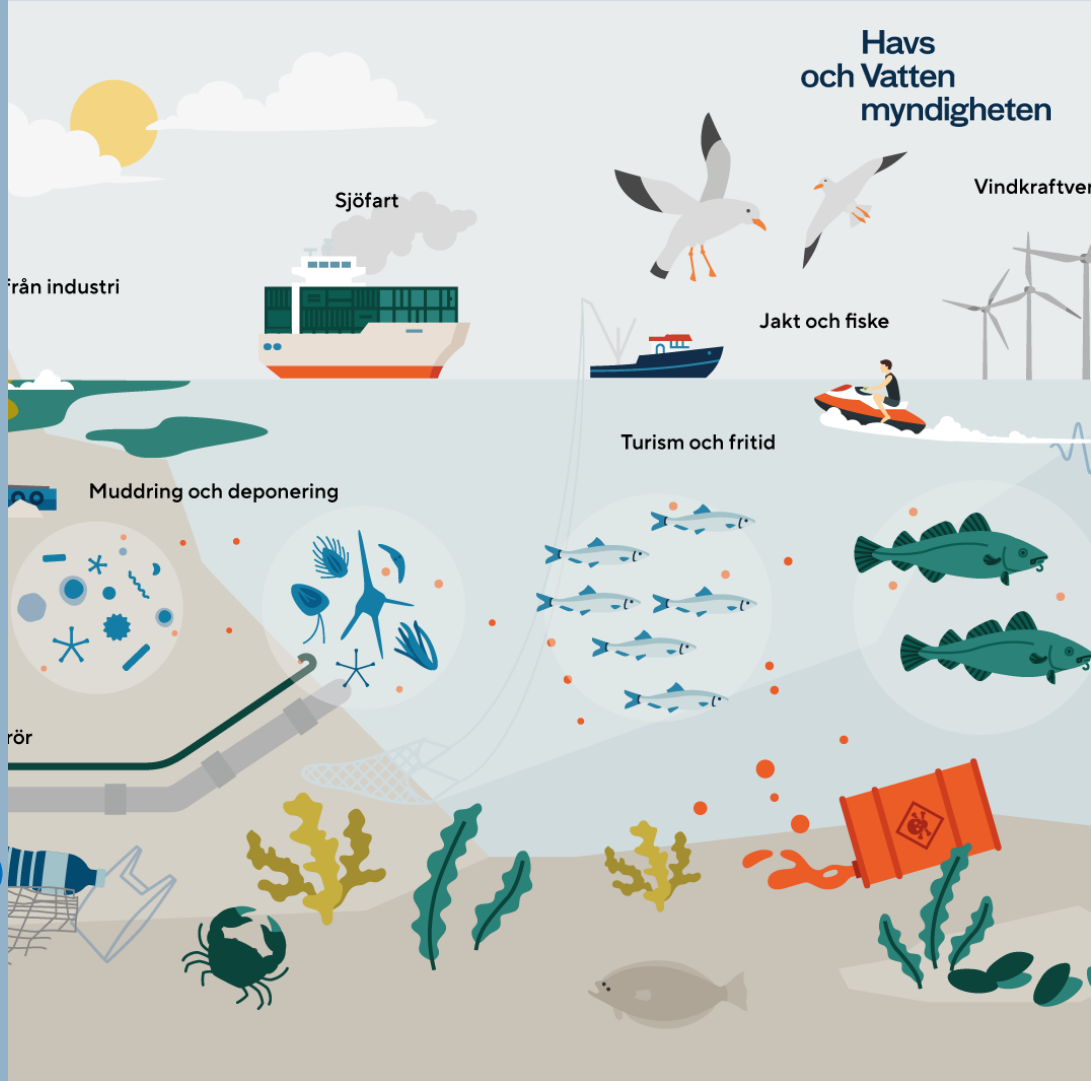

Länsstyrelsen Stockholm

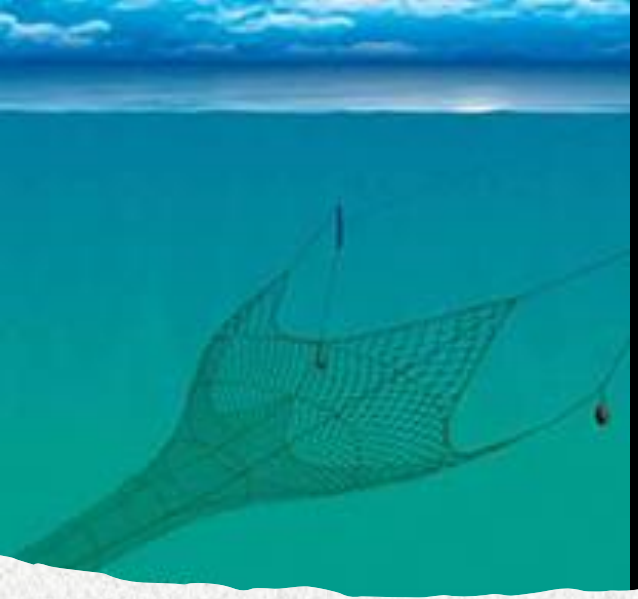

Konkret exempel:

Regeringsuppdrag strömming

Pilotområdena central betydelse!

Fiskar i Stockholms skärgård
Aktörsforum
Stockholm
8 sept 2022
Sturehof

Kunskapsseminarium (webbinarium)

- **Under ytan i Stockholms skärgård (29 november 2021)**
  - **Vad är en levande skärgård? (21 april 2022)**
  - **Minken, dess ekologi, påverkan och framtid (7 feb 2023)**

Länsstyrelsen Stockholm

Havs och Vatten myndigheten

Hållbarhetsforum Fossilfri skärgård

Länsstyrelsen Stockholm

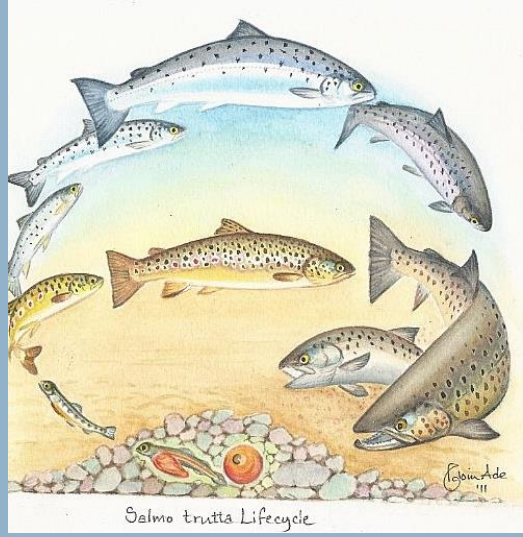

Konceptuella modeller diskutera frågor på tvären

Länsstyrelsen Stockholm

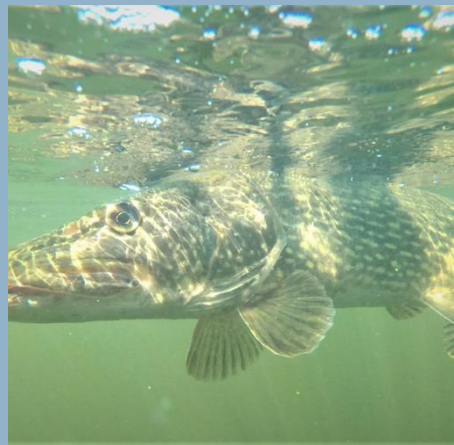

Fiskare/ sportfiskare/ Fiskeguider/Tjänstemän fiske

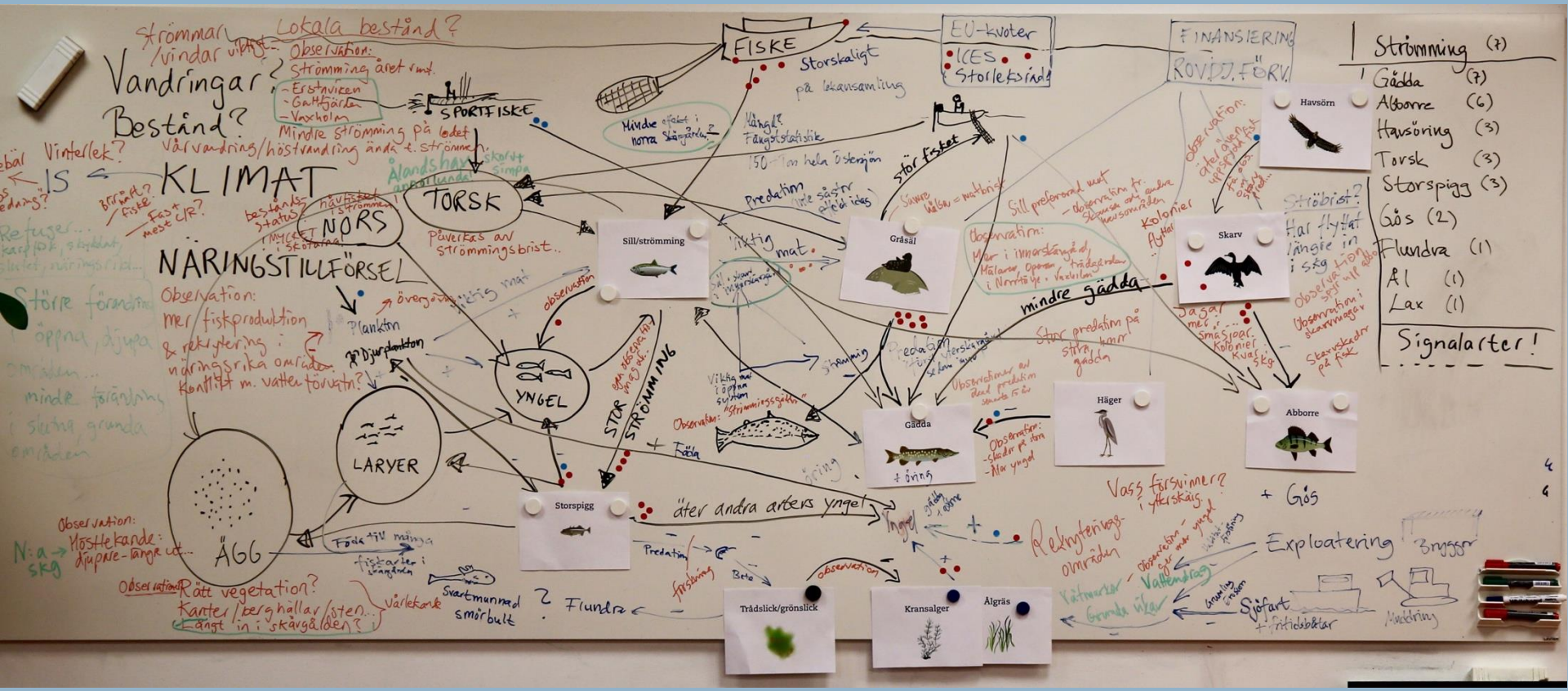

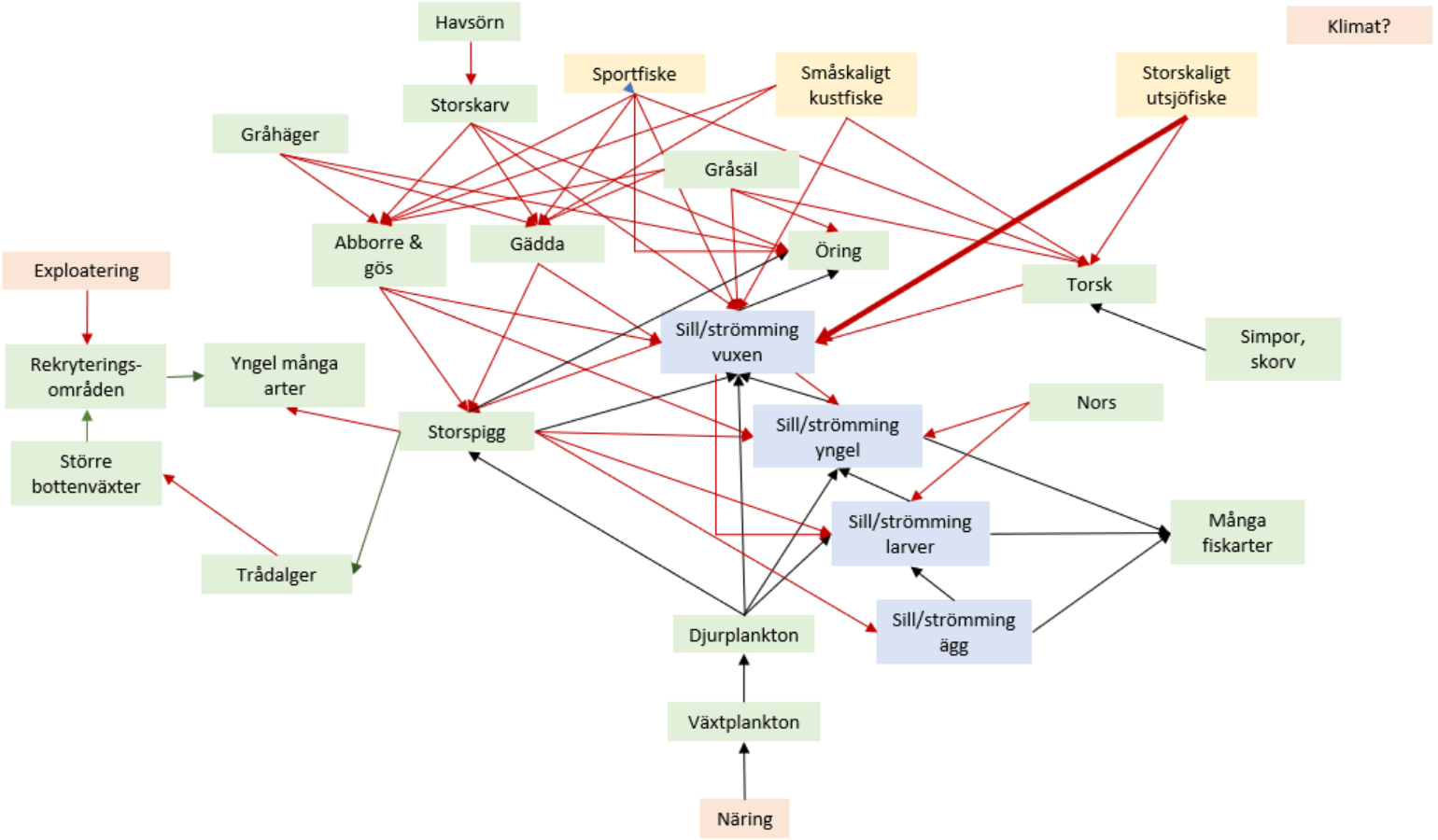
Havsörn
Klimat?
Sportfiske
Småskaligt kustfiske
Storskaligt utsjöfiske
Storskarv
Gråhäger
Gråsäl
Abborre & gös
Gädda
Öring
Exploatering
Torsk
Sill/strömming vuxen
Simpor, skorv
Rekryterings-områden
Yngel många arter
Nors
Storspigg
Sill/strömming yngel
Större bottenväxter
Sill/strömming larver
Många fiskarter
Trådalger
Sill/strömming ägg
Djurplankton
Växtplankton
Näring

Forskare

INNERSKÄRGÅRD
SPORT FISKE
Skarv
Grårut/silltrut/havstrut
TÄRNOR
Gråsäl
KNUBBSÄL? VIKARE?
Abborre
Gädda
Sillgrissla
SKRAK
TEMPERATUR
SALTHALT
Mink
YNGEL
YNGEL
TORSK
SMÄSK
KUSTFISKE
ITJSERING
UTSJÖ
FISKE
HISTORIK
SOCIAL
EKONOM
URBAN MILJÖ
HÅRDYTOR
STADS-PLANERING
KOMMUNAL
ÖVERSIKTSPLAN
MIGRATION
MIGRATION
ÖVERVINTRING?
TILLVÄXT
LEK-TID
SVART-MUNNAD SMÖRBULT
LOKALA BESTÅND
UTDÖDA BESTÅND
Sill/strömming
UPPT. 16cm
STOR över 16cm STRO
SKRUBB-SKÄDDA
SMÖRBULT
BENLÖJA
KARP-FISK
MÖRT BRAX
Skarpsill
KONKURR.
NATURSKYDD
ÖVER-LEVNAD
YNGEL
HÖST-LEKARE
VÅRLEK
Storspigg
MIGRATION
Blåmussla
tövr. musslor
SPORT FISKE
NATUR-SKYDD
EXPLOATERING
MUDDRING
ÄGG
MIKRO-ZOOPL.
TORSK ÄGG
ÖPPET HAV
MAKRO-ZOOPLA
Pungräka
SKÄRGÅRDS-BOENDE
TURISM
LEK
LEK HABITAT
AMPHI-PODA
VIA GRUNDING
BÅTTRAFIK
AKUSTISK RAPPORT?
Blåstång
VÄXT-PLANKTON
YNGELHAB.
VEGETATION
Kransalger +
SLINGOR
VASS
NATE
Algräs
frådslick/grönslick
FÄRJOR PÅVERKAR MILJÖN
VATTEN-KVALITET
NÄRING
ABBO/GÄDD
INDUSTRI
FÖRORENINGAR
KONSUMTION

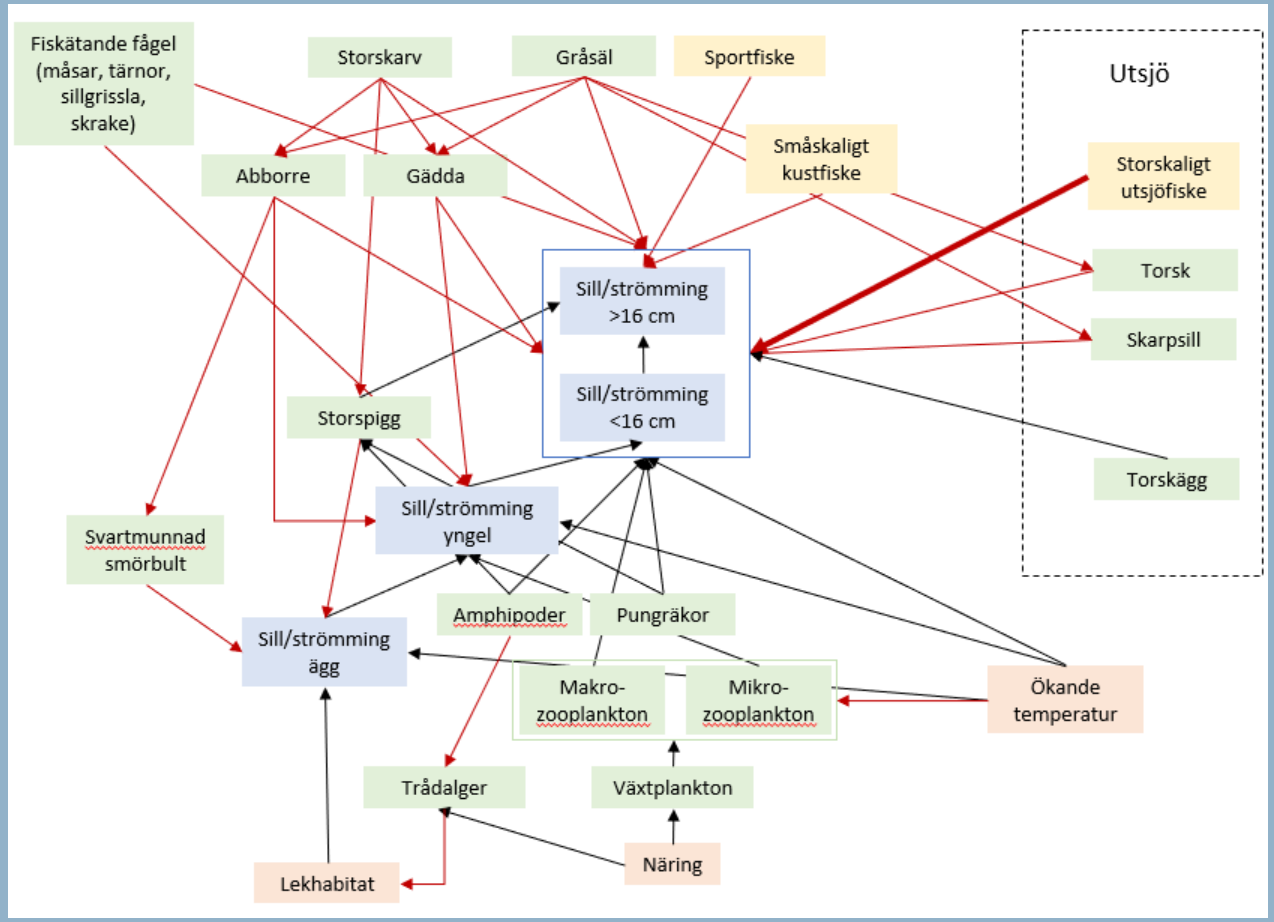
Fiskätande fågel (måsar, tärnor, sillgrissla, skrake)
Storskarv
Gråsäl
Sportfiske
Utsjö
Småskaligt kustfiske
Storskaligt utsjöfiske
Abborre
Gädda
Torsk
Sill/strömming >16 cm
Skarpsill
Sill/strömming <16 cm
Storspigg
Torskägg
Sill/strömming yngel
Svartmunnad smörbult
Amphipoder
Pungräkor
Sill/strömming ägg
Makro-zooplankton
Mikro-zooplankton
Ökande temperatur
Trådalger
Växtplankton
Näring
Lekhabitat

HaV ”Regional ekosystembaserad havsförvaltning”

Havs och Vatten myndigheten

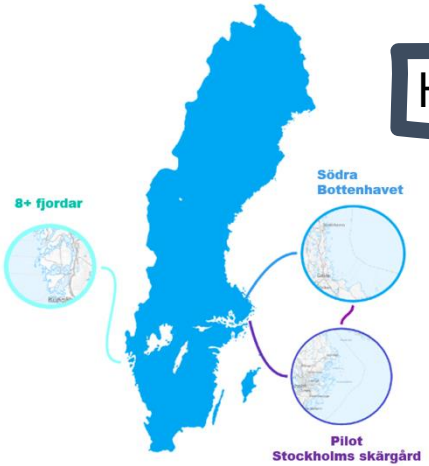

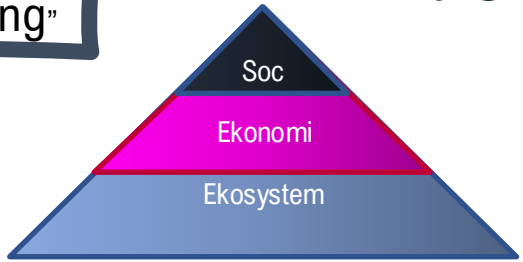

Styrgrupp:
Skärgårdens Exekutivkommitté

Referensgrupper: Nationella myndigheter; Vetenskaplig ref

Processgrupp:
Sammankallande arbetsgrupper
Skärgårdsstiftelsen
SU Östersjöcentrum
Yrkesfiske
Regionen

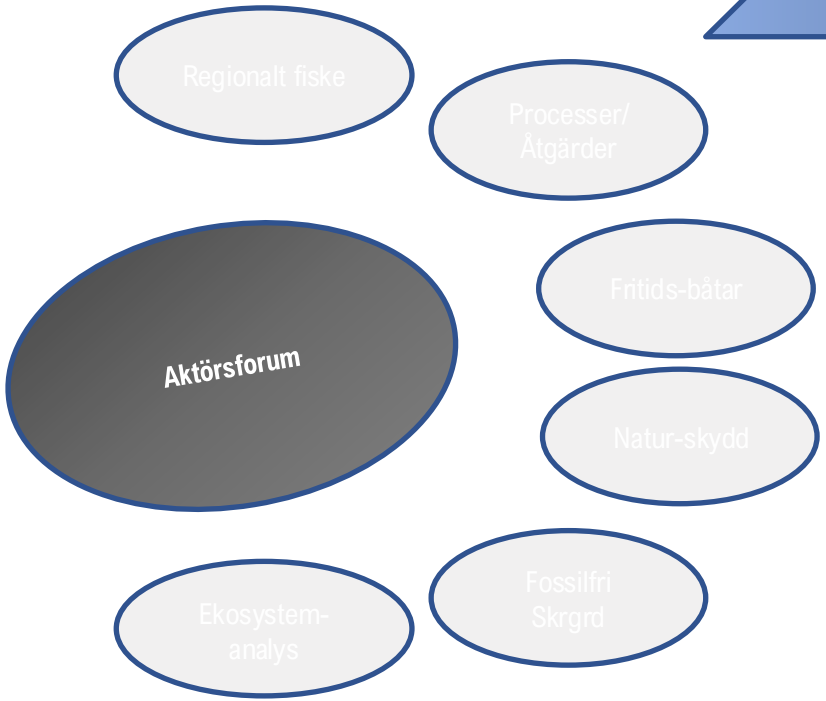

SU Östersjöcentrum
SLU Akvatiska resurser

Processledare

https://sthlmsskargard.humhub.com/

Länsstyrelsen Stockholm

Havs och Vatten myndigheten

Tack

https://sthlmsskargard.humhub.com/p/startsida

Gustaf Almqvist
Handläggare till fiskefunktionen, projektledare Pilot Stockholms skärgård
Länsstyrelsen i Stockholms län
Enheten för landsbygdsutveckling - fiske Box 22067
104 22 Stockholm
Telefon: 010-223 17 49, 072-548 18 23
Fax: 08-654 70 63
Epost: gustaf.almqvist@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen Stockholm